

УДК 645.06

О. Перенчук

(Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя)

МОРАЛЬНИЙ АСПЕКТ У ДЕТЕКТИВНИХ РОМАНАХ А. КОНАНА ДОЙЛЯ І А. КРІСТІ

Жанр детективної літератури нерозривно пов'язаний з питаннями моралі і справедливого покарання; злочин повинен бути здійснений, злочинець знайдений і притягнутий до відповідальності. Проте, часто різні види правосуддя перетинаються у детективному оповіданні. Поліція, звичайно, прагне спіймати злочинця, і вбачає у своїх діях законне правосуддя, тоді як інший персонаж може власними силами чинити розплату. З літературної точки зору будь-який детективний роман чи новелу можна взяти за приклад при розгляді даної теми, але ми зупинимось на творах А.Конана Дойля і А. Крісті, оскільки вони є двома безперечними засновниками цього жанру.

З тих пір як Шерлок Холмс привернув до себе увагу читачів у 1887р., детективна проза залишається одним із популярних, якщо не найпопулярнішим і довоготривалішим, літературним жанром. Артур Конан Дойль створив Шерлока Холмса в той час, коли довіра до поліції похитнулася, в основному через скандали в Скотланд Ярді в кінці 70-х років XIX століття, чим вміло скористався письменник. Поліція в оповіданні про Холмса змальована як пихаті обивателі, жертви власної рутинності, і тут з'являється він, ексцентричний геній Холмс, який врятує ситуацію.

Дойль зіграв – принаймні в ранніх оповіданнях про Холмса – на страхах читача, а саме загрози безпеки порядку середнього і вище середнього суспільних класів. Ця загроза часто йшла від родини і класу, а не від кримінальних злочинців.

Кілька ранніх оповідань про Холмса є цілковито вільними від будь-якого правового злочину. Ціково зазначити, що ми помітили відсутність будь-яких вбивств в ранніх оповіданнях, злочин в самому кінці, який незабаром стане основним елементом більшості детективних творів, але і те, що читачі середнього класу цілком несподівано про нього дізнаються. Ці злочини, як їх представлено в романах і оповіданнях, є значно важливішими, ніж самі злочинці чи їхні жертви.

А.Крісті опублікувала свій перший роман через три роки після того, як з'явилося останнє оповідання про Холмса, і невдовзі завоювала репутацію знаменитої авторки детективного жанру. Її часто називають “Королевою злочину” і приписують виведення формули для написання класичного детективу.

Злочин, який ми розглядаємо тут на прикладі детективних творів, є базою для винахідливості детектива (і злочинців), включає його планування, здійснення, розслідування і роз'язання, швидше ніж моральне обурення. Багато критиків вважає, що ми, як читачі, є дво-вимірними персонажами детектива, коли розглядати відсутність моралі.

Проте існує певна етика у детективному творі; може бути присутнє поняття, яке нереалістично вільне від емоцій, злочин відбувається і він має бути розкритий. Хоча не наголошується на важливості знати правду і прийняти справедливе рішення.

Зображення суспільства в романах А. Крісті є, звичайно, консервативним. Як у Дойля, злочини є більш ніж просто базою для кримінального розслідування, вони презентують руйнацію у колись гармонійному світі і саме детектив повинен викрити злочинця і відновити цю гармонію.

Можна сказати, що фігура детектива вносить етичний аспект, якого бракувало в інших жанрах літератури, він єдиний відповідає за викриття злочину і покарання злочинця і в світі А. Крісті ці речі є важливими для морального добробуту суспільства.